

Talepunkt til fælles samråd ("nationalt semester") 17. marts 2016 i FEU og FIU om NRP og KP 2016 mv.

14. marts 2016
F5/BIBJO, CHRNI
KØP/FRA, MLN

Samrådsspørgsmål G og M

"Ministeren bedes redegøre for indholdet af det danske nationale reformprogram og konvergensprogram 2016, som fremsendes til Kommissionen i april. Ministeren bedes desuden orientere om status for gennemførelse af henstillingerne til medlemslandene fra det forrige års europæiske semester og status for udarbejdelsen af de landespecifikke henstillinger samt andre udestående landespecifikke spørgsmål."

Indledning

Tak for invitationen til dette andet samråd i den hjemlige proces for det europæiske semester. Jeg vil først orientere om Kommissionens vurderinger af, hvor langt landene er nået med at følge op på sidste års anbefalinger. Jeg vil dernæst redegøre for hovedindholdet af Danmarks nationale reformprogram og konvergensprogram, som fortsat er under udarbejdelse.

Lad mig generelt henvise til det oversendte notat om "Kommissionens landerapporter 2016". Notatet gør rede for Kommissionens seneste semesterpakke, herunder rapporter med økonomiske vurderinger af hvert enkelt EU-land.

Status for det europæiske semester

Det Europæiske Råd vil på sit topmøde i dag og i morgen komme med generelle anbefalinger, som EU-landene skal tage højde for i deres stabilitets- og konvergensprogrammer og nationale reformprogrammer. Eurolandene skal også tage højde for de økonomisk-politiske anbefalinger til euroområdet som helhed.

De generelle anbefalinger fra Det Europæiske Råd ventes at afspejle vækstundersøgelsens tre hovedprioriteter, dvs. 1) fremme af investeringer 2) fortsat gennemførelse af strukturreformer og 3) ansvarlig finanspolitik.

Disse prioriteter er helt i tråd med regeringens politik. Det vil også fremgå af vores nationale reformprogram og konvergensprogram.

Kommissionens vurdering af landenes programmer og udkast til Rådets udtalelser og landespecifikke anbefalinger for 2016 ventes præsenteret i maj. Det kommer jeg tilbage til på det tredje samråd i den hjemlige proces for det europæiske semester i juni.

Status på landenes opfølgning på anbefalingerne

Kommissionens landerapporter indeholder Kommissionens vurdering af landenes opfølgning på sidste års landespecifikke anbefalinger. Derudover indeholder landerapporterne dybdegående analyser af makroøkonomiske ubalancer i de 18 lande, som blev udpeget i den seneste varslingsrapport.

Landerapporterne giver et nyttigt foreløbigt overblik over landenes seneste reformindsats.

Når det gælder status på landeanbefalingerne generelt, er der fremskridt med strukturreformer i de fleste EU-lande, om end billedet er broget. I de fleste tilfælde er landene i gang med at følge op på deres udfordringer, og der er relativt få tilfælde, hvor landene enten har sikret fuld gennemførelse eller slet ikke har fulgt op på en anbefaling. 8 pct. af anbefalingerne er stort set fuldt efterlevet, ligesom der er tale om større eller mindre fremskridt på yderligere 40 pct. af anbefalingerne. Der er derimod tale om mere begrænsede fremskridt på 38

pct. af anbefalingerne og ingen fremskridt på 14 pct. af anbefalingerne.

Det er generelt de lande, der har været relativt hårdt ramt af krisen og har store økonomiske ubalancer, der har været mest aktive med at følge op på anbefalingerne. Det gælder bl.a. de lande, der har haft låneprogrammer og dertil knyttede økonomisk-politiske betingelser.

Der tegner sig ikke noget klart billede af, at der er bestemte reformområder, hvor der på EU-niveau samlet set er gjort relativt store fremskridt, eller hvor der ikke er blevet handlet tilstrækkeligt. Der kan dog peges på nogle overordnede tendenser.

Mange EU-lande er i færd med at adressere udfordringer på arbejdsmarkedet. Beskæftigelsen er på vej op, og ledigheden på vej ned i EU, i nogen grad som følge af reformer.

Italien og Spanien er blandt de lande, der har gjort relativt meget for at følge op på anbefalingerne på arbejdsmarkedsområdet.

Det er samtidig klart, at især antallet af unge ledige og langtidsledige fortsat ligger på høje niveauer i mange lande og kræver en større reformindsats, ligesom integrationen af migranter på arbejdsmarkedene.

Kommissionen peger generelt på, at mange lande fortsat har behov for at sikre mere fleksibilitet på arbejdsmarkedet og bedre overensstemmelse mellem lønudvikling og produktivitet samt behov for at styrke den aktive arbejdsmarkedspolitik. Nogle lande har reduceret skatten på arbejde, men den er fortsat høj i mange lande, og der er brug for at styrke incitamenterne til arbejdsudbud via skattesystemerne.

I flere lande er der taget initiativer for at forbedre erhvervslivets rammevilkår. For eksempel er Frankrig i gang med at simplificere sin erhvervsregulering, og flere lande har taget skridt til at reducere de administrative byrder og fx forbedre konkurslovgivningen. Der er også gjort fremskridt med at øge erhvervslivets adgang til finansiering, herunder de små og mellemstore virksomheder.

Produkt- og servicemarkederne er et af de områder, hvor der er gennemført relativt få reformer, og hvor der således er brug for en større indsats med henblik på at styrke konkurrence og produktivitet. Kommissionen vurderer generelt, at reformer på disse områder har et stort potentiale for at styrke vækst og beskæftigelse.

Der er for eksempel begrænsede fremskridt med at få gennemført reformer i bygge- og anlægssektoren. Danmark har sammen med en række andre lande fået anbefalinger på dette område. Det ser lidt bedre ud med at sikre en mere fleksibel regulering af detailsektoren, hvor nogle lande har liberaliseret deres lukkelove og regler for etablering af detailvirksomheder.

Der ses fremskridt med at styrke de overordnede finanspolitiske rammer. Flere lande har taget initiativer for at forbedre budgetregler, -planlægning og -kontrol, og næsten alle lande har nu uafhængige finanspolitiske råd. Mange EU-lande har i en årrække reformeret deres pensionssystemer, blandt andet for at få folk til at blive længere på arbejdsmarkedet, og der er gjort flere fremskridt det seneste år, ligesom nogle lande har taget fat på reformer på sundhedsområdet, hvor der dog vil være behov for en styrket indsats i de kommende år.

Kommissionen har i år valgt at sætte ekstra fokus på barrierer i forhold til at fremme investeringer i de enkelte EU-lande. Det skal

blandt andet ses i forlængelse af EU's investeringsplan. De mest udbredte udfordringer synes at handle om rammevilkår for erhvervslivet. Det gælder sektorspecifik regulering samt byrdefulde administrative krav og andre forhold knyttet til offentlig administration mv. Det er samtidig på disse områder, hvor der i mange tilfælde fortsat er behov for at følge op på sidste års anbefalinger.

Det er positivt, at der i en række lande gøres fremskridt med opfølgningen på de landespecifikke anbefalinger, og at der er klare tegn på forbedringer i de lande, der har gennemført reformer. Der er fortsat hårdt brug for reformer på en lang række områder i de fleste lande, og EU-landene bør derfor generelt fastholde og på mange områder styrke reformmomentum og undgå, at man efter en årrække med reformer læner sig tilbage og hviler på laurbærrene.

Særligt om makroøkonomiske ubalancer

Kigger man på, hvordan det går med at korrigere makroøkonomiske ubalancer, er der også fremskridt at spore. Af de 18 lande, som Kommissionen besluttede at undersøge i sine dybdegående analyser, vurderes 12 lande at have ubalancer. Det er 4 færre end sidste år.

Flere lande har styrket deres konkurrenceevne og eksportmarksandele og reduceret deres underskud på betalingsbalancen, ligesom flere lande har gjort fremskridt med at rydde op i banksektoren.

Men der er fortsat store udfordringer, og nogle lande synes at have særligt svært ved at tage hånd om deres ubalancer. En håndfuld lande vurderes således at have alvorlige ubalancer: Bulgarien, Frankrig, Kroatien, Italien og Portugal. Det er de samme lande som sidste år.

Det er særligt høje private og offentlige gælds niveauer, svag produktivitet og konkurrenceevne samt svagheder i den finansielle sektor, herunder et stort omfang af misligholdte banklån, der fortsat udfordrer flere af disse lande.

Kommissionen har ikke lagt op til egentlige henstillinger til disse lande. Kommissionen vil dog i den kommende tid skærpe overvågningen af landene, særligt landene med alvorlige ubalancer. Kommissionen vil vurdere ambitionsniveauet i landenes nationale reformprogrammer og følge op i sine udkast til udtalelser om landene.

Landerapporten for Danmark

Danmark modtog to anbefalinger i juni 2015. Det er (i parentes bemærket) det laveste antal anbefalinger blandt EU-landene.

Den første anbefaling peger på, at Danmark skal undgå afvigelser fra det mellemløstede mål for den strukturelle saldo i 2016.

Den anden anbefaling lyder på at øge produktiviteten, særligt i den indenlandsk orienterede servicesektor. Kommissionen peger særligt på udfordringer indenfor detailbranchen samt bygge- og anlægsbranchen.

Det er samlet set anbefalinger, som er i god tråd med regeringens prioriteringer.

For få uger siden offentliggjorde Kommissionen sin landerapport om Danmark.

Kommissionen bemærker i landerapporten, at opsvinget i Danmark har været moderat, men at det ventes at tage til i 2016 og 2017. Kommissionen noterer samtidig, at der i de senere år er gennemført

væsentlige arbejdsmarkedsreformer, som bidrager til den positive udvikling på arbejdsmarkedet.

Rapporten vurderer ikke vores anbefaling om finanspolitikken. Det vil, ligesom for de øvrige lande, først ske i maj, hvor Kommissionen ventes at fremlægge vurderinger af landenes finanspolitik, herunder efterlevelse af landespecifikke anbefalinger om finanspolitik, på grundlag af landenes stabilitets- og konvergensprogrammer.

Rapporten konkluderer, at Danmark generelt kun har gjort begrænsede fremskridt med at følge op på anbefalingen vedrørende produktivitet. Særligt indsatsen med at lempe restriktioner af detailhandel og fjerne godkendelses- og autorisationsbarrierer i byggesektoren vurderes utilstrækkelig.

Kommissionen bemærker dog, at regeringens vækstudspil fra 2015 er et skridt i den rigtige retning, i det omfang det gennemføres.

Jeg er tilfreds med, at rapporten generelt viser, at det overordnet set går fremad for dansk økonomi og er generelt enig i de udfordringer, som Kommissionen peger på, herunder at det fortsat er nødvendigt at styrke produktiviteten.

Et af formålene med regeringens plan *Vækst og udvikling i hele Danmark* har netop været at få styrket produktivitet gennem liberalisering af planlovens regler for detailhandlen og kystområder og skabe vækstmuligheder i hele landet. Det er selvfølgelig en prioritet for regeringen at få gennemført tiltagene.

Regeringen vil følge op på landerapporten i Danmarks nationale reformprogram, som vi offentliggør i april.

Det nationale reformprogram

Det nationale reformprogram vil indeholde en status for reformindsatsen og følge op på de landespecifikke anbefalinger og de fremskridt, der er gjort i forhold til målene i EU's vækststrategi – også kaldet 2020-strategien.

Mht. anbefalingen om finanspolitikken er det helt centralt for regeringen, at der føres en ansvarlig økonomisk politik. Det skal være med til at sikre fundamentet for, at vi også i årene fremover har et velstående samfund i vækst og balance. De grundlæggende strukturer i dansk økonomi er gode. Det skyldes ikke mindst rækken af reformer, der er gennemført i de senere år. Det har skabt grobund for en balanceret økonomisk fremgang i de kommende år. Samtidig vil regeringen videreføre reformpolitikken med fokus på langsigtet vækst og flere private arbejdspladser.

Finanspolitikken tilrettelægges inden for de faste rammer, der følger af budgetloven, de mellemfristede mål for dansk økonomi samt EU's Stabilitets- og Vækstpagt. For 2016 var der uden modgående tiltag [i augustvurderingen] udsigt til et strukturelt offentligt underskud på 0,7 pct. af BNP. Men ved hjælp af budgetforbedringer på ca. 5 mia. kr. blev det strukturelle underskud reduceret til 0,4 pct. af BNP i forbindelse med finansloven for 2016.

Det har både bidraget til, at vi overholder budgetlovens grænse for den strukturelle saldo, og til efterlevelsen af vores landeanbefaling vedrørende de offentlige finanser.

Samtidig har regeringen med finansloven for 2016 fået taget hul på den gradvise opstramning af finanspolitikken for at understøtte et holdbart og sundt opsving og for at nå målet om balance mellem ind-

tægter og udgifter i 2020. Det vil bidrage til at sikre en langsigtet holdbar udvikling i de offentlige finanser og gælden.

Mht. anbefalingen om produktivitet har regeringen stor fokus på produktivitsudfordringerne i den indenlandsk orienterede servicesektor.

Regeringens udspil *Vækst og udvikling i hele Danmark* skal ikke mindst ses i dette lys.

Udover dette udspil har regeringen allerede iværksat en række initiativer til at sikre, at reguleringen af byggeriet ikke stiller virksomhederne overfor unødige krav, og at reguleringen i højest muligt omfang er baseret på internationale standarder.

Men jeg vil gerne understrege, at kravene i den danske byggereregulering skal sikre, at bygninger opføres, så de er sikre, sunde og ikke bruger mere energi end nødvendigt.

For at styrke vækst og produktivitet har regeringen også indført et skatte- og byrdestop, og målet er, at erhvervslivets byrde skal lattes med over 3 mia. kr. frem mod 2020. Endelig har regeringen nedsat et Implementeringsudvalg, der skal gøre op med overimplementering af EU-regler, der kan hæmme danske virksomheders konkurrenceevne.

De nationale Europa 2020-mål

Det nationale reformprogram vil også redegøre for fremskridt i forhold til de nationale mål i Europa 2020-strategien. Det drejer sig om mål inden for beskæftigelse, forskning og innovation, uddannelse, social inklusion samt klima og energi.

Danmark har i de senere år gennemført en række reformer og andre tiltag, der bidrager til at opfylde de overordnede mål i EU's vækststrategi. De gennemførte initiativer styrker strukturerne i dansk økonomi, og på flere områder er de danske Europa 2020-mål allerede nået eller tæt på at blive nået.

Danmark opfylder de overordnede EU-mål på uddannelsesområdet i Europa 2020-strategien. Målene handler om en frafaldsrate på mindre end 10 pct. blandt unge, og at mindst 40 pct. gennemfører en videregående uddannelse. Ambitionen er dog at styrke uddannelsessystemet yderligere. Regeringen vil blandt andet følge op på reformerne på folkeskoleområdet og af erhvervsuddannelserne. På de videregående uddannelser er der fra studieoptaget for 2015 indført ledighedsbaseret dimensionering, så optaget flyttes til uddannelser med bedre jobudsigter. Og i forvejen er der gennemført en række tiltag, der skal understøtte en tidligere studiestart og reducere studietiden.

På forskningsområdet opfylder Danmark også målsætningen i EU's vækststrategi, idet de samlede offentlige og private investeringer i forskning og udvikling udgjorde 3 pct. af BNP i 2014, som er det seneste år, der foreligger tal for. Regeringens målsætning er, at de offentlige investeringer i forskning og udvikling skal udgøre mindst 1 pct. af BNP. Inden for den nuværende ramme ønsker regeringen at prioritere forskningsmidlerne, så de bedst muligt understøtter danske styrkepositioner og erhvervslivets behov. Det er regeringens ambition, at der skal være et tættere og mere frugtbart samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv.

På energi- og klimaområdet ønsker regeringen, at Danmark fortsat skal være et af de førende lande i grøn omstilling. For regeringen er

det samtidig afgørende, at den grønne omstilling sker på en måde, som er til at betale for virksomheder og forbrugere. Frem mod 2020 er der udsigt til en betydelig overopfyldelse af Danmarks reduktionsforpligtelser knyttet til de bindende EU-mål.

Det er regeringens ambition, at flere skal i arbejde, især i den private sektor, og at færre skal forsørges af det offentlige. Frem mod 2020 er det målet, at beskæftigelsesfrekvensen for de 20-64-årige skal op på 80 pct. Et mål der i øvrigt er betydeligt mere ambitiøst end EU-målet på 75 pct.

For at nå målet om en beskæftigelsesfrekvens på 80 pct. skal beskæftigelsen fortsætte med at stige frem mod 2020. Ifølge vores seneste mellemfristede fremskrivning fra september stiger beskæftigelsen i størrelsesordenen 150.000 i perioden 2014-2020. Det vil bringe beskæftigelsesfrekvensen tæt på 80 pct. Fremgangen skal yderligere understøttes af et fortsat reformarbejde, der bidrager til, at det bedre kan betale sig at arbejde frem for at modtage en offentlig ydelse. Regeringen har siden sin tiltrædelse indgået en række aftaler, der skal styrke beskæftigelsesindsatsen.

Der er således indgået aftale om et kontanthjælpsloft, indførelse af integrationsydelse og et mere fleksibelt dagpengesystem. Fra årsskiftet er der endvidere gennemført en omlægning af refusionssystemet hvad angår indkomstoverførsler. Herudover er der igangsat trepartsforhandlinger. Og det kan også nævnes, at regeringen ønsker at gennemføre en skattereform, der reducerer skatten på arbejdsindkomst og øger tilskyndelsen til at arbejde.

Indsatsen på beskæftigelsesområdet skal bidrage til, at flere inkluderes i fællesskabet på arbejdsmarkedet, og færre skal forsørges af det

offentlige. Det vil også bidrage til det fælles EU-mål om social inklusion.

Samtidig arbejder regeringen for at finde løsninger og redskaber, der gør en reel forskel og giver en mere effektiv social indsats i forhold til mennesker, der er i en sårbar og udsat situation.

Konvergensprogrammet

Jeg vil også gerne sige lidt om Danmarks Konvergensprogram. Helt overordnet redegør konvergensprogrammet for udsigterne i forhold til vækst, beskæftigelse og de offentlige finanser frem mod 2020.

Der arbejdes stadig med talgrundlaget til konvergensprogrammet: Derfor er det endnu for tidligt at sige noget helt præcist om opdaterede vækstsken og råderummet for finanspolitikken.

Konjunkturudsigterne

Væksten i BNP i anden halvdel af 2015 har ikke været overvældende. Det ændrer dog ikke på det overordnede indtryk – nemlig at vi befinder os i et opsving, hvor der er udsigt til, at væksten vil tage til. Derfor forventer vi også, at kapacitetsudnyttelsen i de kommende år vil nå op på et normalt niveau igen.

Denne vurdering bygger blandt andet på en positiv udvikling på arbejdsmarkedet. Alene i 4. kvartal 2015 fik over 13.000 flere et job, og siden udgangen af 2012 er beskæftigelsen i den private sektor steget med 82.000 personer, mens ledigheden nu er den laveste siden foråret 2009. Et andet positivt tegn er fremgangen på boligmarkedet, der i øvrigt ikke længere er begrænset til København og andre storbyer.

Udviklingen på både arbejdsmarkedet og boligmarkedet bidrager til fremgang i indkomsterne. Det private forbrug er på vej op, understøttet af en høj forbrugertillid. Husholdningerne har holdt igen på forbruget i de seneste år – nogle på grund af et behov for konsolidering og andre på grund af de usikre udsigter. Men nu er der tegn på, at forbruget vokser pænt igen og vil følge med indkomsterne op. Det betyder også, at væksten bliver bredere funderet og mere robust.

Udviklingen i udlandet og især i euroområdet vil dog stadig have stor betydning for udviklingen i en lille og åben økonomi som den danske. Derfor vil en eventuelt svagere udvikling i udlandet eller finansiell uro også smitte af på dansk økonomi. Det kan vi ikke gardere os imod.

Udsigterne for de offentlige finanser og råderummet

Siden den seneste vurdering i *Økonomisk Redegørelse* fra december 2015 er olieprisen faldet yderligere. Det styrker umiddelbart grundlaget for øget privat forbrug og nye investeringer. Men de lave oliepriser sætter også de offentlige finanser under pres, da statens indtægter fra olie- og gasudvindingen i Nordsøen reduceres. Det bidrager isoleret set også til, at det finanspolitiske råderum bliver reduceret til ca. 10 mia. kr., mod ca. 15 mia. kr. i den seneste opgørelse i september.

Betydningen af de lavere energipriser vil sammen med anden ny information om den økonomiske udvikling blive indarbejdet i den opdaterede fremskrivning af dansk økonomi, der vil ligge til grund for det kommende konvergensprogram. Derfor må vi væbne os med lidt tålmodighed, før det er muligt at sige noget mere præcist om det samlede råderum. Men der er ingen tvivl om, at den lavere oliepris i

sig selv bidrager til at reducere råderummet. Der er heller ingen tvivl om, at råderummet under alle omstændigheder er stærkt begrænset.

Udviklingen med tiltagende vækst og stigende beskæftigelse stiller krav til finanspolitikken. Og den aktuelt meget lempelige pengepolitik i euroområdet og Danmark øger kravene. Der vil således i de kommende år være behov for, at finanspolitikken gradvist strammes og løbende afstemmes med konjunktursituationen.

Finanspolitikken er allerede blevet strammet med finansloven for 2016, men niveauet for det offentlige forbrug og de offentlige investeringer er fortsat højt i en historisk sammenhæng. Samtidig er der et potentielt pres på de offentlige udgifter som følge af flygtningetilstrømningen, mens de lave oliepriser som allerede nævnt også presser finanserne.

Udsigterne efter 2020

Konvergensprogrammet ser også på udviklingstendenserne efter 2020. Vi har i de senere år vedtaget vigtige reformer, der sikrer, at finanspolitikken grundlæggende er holdbar. Det skyldes især reformerne om senere tilbagetrækning.

Tilpasningen af aldersgrænserne for folkepension og efterløn vil dog først være indfaset på længere sigt. I en periode frem mod 2045/50 vil der med uændret politik ske en strukturel forværring af de offentlige finanser, idet den gennemsnitlige pensionsperiode i en lang periode vil være længere end oprindeligt tilsigtet. Det er fordi levetiden er steget mere end forventet.

Det er imidlertid en bunden opgave at tilpasse den økonomiske politik i årene efter 2020, så budgetkravene overholdes. Den såkaldte

"hængekøje-udfordring" vil vi derfor skulle håndtere i forbindelse med kommende mellemfristede planer.

Det skal være med til at sikre, at vi fortsat vil kunne overholde budgetloven, som et bredt flertal i Folketinget jo bakker op om.

Også af denne grund er det regeringens klare intention at videreføre reformindsatsen i de kommende år.